

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه لرستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات عرب

عنوان پایان نامه :

بررسی مضامین دینی و ابزارهای زبانی در قصه‌های کودکانی طارق البکری

نگارش:

کبری قلبی پورحقیقی

استاد راهنما :

دکتر علی نظری

استاد مشاور:

دکتر محمود میرزایی الحسینی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته زبان و ادبیات عرب

بهمن ماه ۱۳۹۲

همه‌ی امتیازات این پایان‌نامه به دانشگاه لرستان تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از

مطالب در مجلات، سمینارها یا سخنرانی‌ها، باید نام دانشگاه لرستان (استاد یا اساتید راهنمای پایان‌نامه)

و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود. در غیر این

صورت مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

الهی

الهی هستی دو عالم تویی، خدایی، خدای تبارک تویی

تو ببحری و ما برای عزیز، کران تا کران علم عالم تویی

الهی تو نیک می دانی که علم بارقه عشقی ربوبی و جذبه توحید است که از افق دلهای خاصان طلوع کرده و

جهانی را به نور خود روشن می گرداند و هر چه زمان سپری می گردد بارقه آن نیز کاملتر شده و باب جدیدی از این

ماندگارترین ثروت بشری پهره گشوده و جهل و تاریکی را با تکیه بر شناخت و معرفت دینی محومی نماید. الهی تو را

شاکرم که از دریای بی کران، این نعمت ربوبی که از افضل ترین کرامت های توست بهره ای هر چند پاجیز

بر تحمیر ارزانی داشته اید.

این پایان نامه را تقدیم می‌کنم به ساحت مقدس مهدی موعود (عج)

و تقدیم به دو کوب هدایت آسمان زندگی ام، پدر و مادر عزیزم

دو مینوی ورجاوند اهورایی، که دایره مینایی چشم دلم را، به جمال لبریز از کمال حضرت عشق روشن کردند، تا آتش

نور و سرور محبتشان، در تاریکی ها و سختی های صعب العبور زندگی، برای همیشه چراغ راهم باشد.

به حق، سجده شکرشان تا پایان عمر بر من واجب و جبران فداکاریشان بر من لازم است.

طی این مرحله بی‌همری خضر مکن ظلمات است، بترس از خطر کمراهی

تقدیر و تشکر

از استاد فرزانه و بزرگوارم جناب آقای دکتر علی نظری به واسطه تلاش ایشان در به ثمر نشستن شایسته پژوهش حاضر کمال تشکر را دارم. امیدوارم که با علل به درس های آموخته در این دوره، پانچکوی زحمت شان بوده باشم.

از استاد فاضل و اندیشمند جناب آقای دکتر محمود میرزایی احسینی که افتخار شاگردی در محضر ایشان را داشته‌ام و مرارا مورد لطف و محبت خود قرار داده اند، کمال تشکر را دارم.

از جناب آقای دکتر روح الله مهدیان که زحمت مطالعه و داوری پایان نامه را قبول نمودند، سپاسگزارم.

بچنین از دوستان عزیزم خانم ها الهام آسمانی، سعیده محمودی، لیلا مؤذنی، فیمه قربانی، زینب پهوند، زینب جعفری، فاطمه طماس زاده، زینب یوسفی، فاطمه یاسمی و بنیه راشدی که همیشه مشوق من بودند و یاریم نمودند کمال سپاسگزاری را دارم.

چکیده

بی‌شک کودکان آینده‌سازان هر جامعه‌ای هستند و پرورش و تربیت دینی شخصیت کودکان امری ضروری است. بنابراین ادبیات دینی کودکان و نوجوانان، با سرلوحه قرار دادن اصول و ارزش‌های اخلاقی در قالب قصه‌های اسلامی، بیان سیره و زندگی‌نامه‌ی قهرمانان و برجستگان دین، سعی در تربیت دینی و اخلاقی کودکان دارد و همین امر کودک را با زندگی معنوی آشنا می‌نماید و به سمت سعادت سوق می‌دهد.

هدف این پژوهش، بررسی و تحلیل مضامین دینی قصه‌های طارق البکری و داستان زندگی شخصیت‌های اسلامی که نمود عملی و عینی ارزش‌ها هستند، می‌باشد. علاوه بر این، با توجه به اصول نظری نقد ادبیات کودکان و با تکیه بر روش تحلیلی - توصیفی، به بررسی جایگاه تصویر، نقد و ارزیابی این اثر می‌پردازد. در پی این هدف، این سوال به ذهن متبادر می‌شود که نویسنده چگونه و به چه شیوه‌ای به آموزش و نهادینه کردن ارزش‌های اخلاقی در کودکان پرداخته است.

نتایج این پژوهش حاکی از این است که طارق البکری (نویسنده‌ی کوییتی) با ارائه قصه‌هایی در مجموعه اول به صورت تئوری و با استفاده از تمثیل داستانی به آموزش مفاهیم اخلاقی پرداخته و سپس با آوردن قصه‌هایی از شخصیت‌های اسلامی به شکل ارائه زندگی آن شخصیت‌های اسلامی که، گوشه- گوشه زندگی آنها ارزش‌های عملی و نمود یافته است و به گونه‌ی دیگر، نمود عملی تمام ارزش‌ها و فضایل اخلاقی هستند، به آموزش عملی پرداخته است و سپس با به کارگیری عناصر تصویرساز، به ویژه آرایه‌ی مجاز، استعاره‌ی مکنیه و تشخیص، پویایی و نشاط خاصی را به متن بخشیده است و در نهایت با داشتن زمینه و عناصر اخلاقی، مانند استشهاد به آیات قرآن کریم و احادیث نبوی و بیان شأن نزول و... مشخص شده که اثر دارای رویکردی اخلاقی بوده و مورد نقد اخلاقی و ارزیابی قرار گرفته است.

کلید واژه: مضامین و شخصیت‌ها، تصویرپردازی، طارق البکری، قصه‌ی کودکان، نقد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ	مقدمه:.....
ج	١-كليات.....
١	فصل اول تحليل مضامين ديني.....
٢	١- تحليل مضامين ديني.....
٢	١-١ الملك العادل.....
٤	١-١-١ تحليل.....
٧	٢-١ ما أجمل الحرّية.....
٨	١-٢-١ تحليل.....
١٢	٣-١ النسر و الحساب القاسى.....
١٣	١-٣-١ تحليل.....
١٥	٤-١ الرجل الغريب.....
١٦	١-٤-١ تحليل.....
١٨	٥-١ الهرة الفيلسوفة.....
١٩	١-٥-١ تحليل.....
٢٠	٦-١ العصفور الصغير.....
٢١	١-٦-١ تحليل.....
٢٤	٧-١ العصفور الحزين.....
٢٥	١-٧-١ تحليل.....
٢٦	٨-١ الرجل الصالح.....
٢٦	١-٨-١ تحليل.....

- ۹-۱ سنابل القمح ۲۷
- ۱-۹-۱ تحلیل ۲۸
- ۱۰-۱ الثعلب المکار ۳۰
- ۱-۱۰-۱ تحلیل ۳۱
- ۱۱-۱ نبیل الشجاع ۳۲
- ۱-۱۱-۱ تحلیل ۳۴
- ۱۲-۱ الحصان الجبار ۳۵
- ۱-۱۲-۱ تحلیل ۳۶
- ۱-۱۳ الأرنبة السوداء ۳۷
- ۱-۱۳-۱ تحلیل ۳۷
- ۱۴-۱ بیت العصفور ۳۸
- ۱-۱۴-۱ تحلیل: ۳۹

فصل دوم: تجلی شخصیت‌های دینی در داستانهای طارق البکری ۴۱

۲- تجلی شخصیت‌های دینی ۴۲

۱-۲ حمزة عبدالمطلب ۴۲

۱-۱-۲ تحلیل ۴۵

۲-۲ مصعب بن عمیر ۵۰

۱-۲-۲ تحلیل ۵۳

۳-۲ عکاشة ۵۶

۱-۳-۲ تحلیل ۵۸

۴-۲ زید بن حارثه ۵۹

۱-۴-۲ تحلیل ۶۱

فصل سوم: تصویر پردازی ۶۵

۶۶	۳- تصویرپردازی.....
۶۷	۳-۱ تمثیل.....
۷۰	۳-۲ مجاز.....
۷۰	۳-۲-۱ مجاز لغوی.....
۷۰	۳-۲-۲ مجاز عقلی.....
۷۰	۳-۲-۳ مجاز مرسل مرکب.....
۸۱	۳-۳ تشبیه.....
۸۴	۳-۴ استعاره.....
۸۴	۳-۴-۱ استعاره مکنیه.....
۸۸	۳-۴-۲ استعاره تصریحیه.....
۹۰	۳-۵ کنایه.....
۹۳	۳-۶ حسّ آمیزی:.....
۹۸	فصل چهارم نقد و ارزیابی.....
۹۹	۴- نقد.....
۱۰۰	۴-۱ نقد اخلاقی.....
۱۰۲	۴-۱-۱ استشهاد به آیات قرآن کریم.....
۱۰۳	۴-۱-۲ استشهاد به قسمتی از آیات.....
۱۰۴	۴-۱-۳ استفاده از شان نزول آیات در داستان شأن نزول.....
۱۰۵	۴-۱-۴ توالی و پیدریب آمدن افعال اخلاقی.....
۱۰۵	۴-۱-۵ پند و اندرز.....
۱۰۶	۴-۱-۶ کاربرد واژه‌های تربیتی.....
۱۰۹	۴-۲ ارزیابی.....
۱۰۹	۴-۲-۱ زیبا شناسی.....

۱۲۷ عناصر تشویق ۲-۲-۴

۱۳۹ نتیجه گیری:

۱۴۱ منابع و مآخذ:

مقدمه:

تربیت و آموزش کودکان مستلزم آشنایی با روحیه‌ی آن‌ها در مراحل مختلف رشدشان می‌باشد. پس «بی‌شک شناخت کودک و شناسایی خواسته‌ها و امیال او و شیوه برخورد با او از آغاز شکل‌گیری شخصیت، نیازی اساسی است و برای ادبا و مربیان و معلمان که به تربیت نسل آینده توجه دارند، امری ضروری است.» (خلف‌الله، ۱۹۹۸: ۹) اما با شروع سن آموزش رسمی، نهاد دیگری وارد عرصه‌ی تعلیم و آموزش می‌شود و نقش خود را ایفا می‌کند. مدرسه با بهره‌گیری از میراث دینی (قرآن و احادیث) به شکل قصص اسلامی به انتقال ارزش‌های اسلامی می‌پردازد. قصه‌های اسلامی؛ قصه‌ای در بردارنده‌ی مضامین و ارزش‌های خوب و پایدار، مانند امانت‌داری و... که تعلیم و تربیت کودک را سرلوحه‌ی کار خود قرار می‌دهد. در کتاب «ادب‌الطُّفل اهدافه و سماته»، (اهداف و ویژگی‌های ادبیات کودکان) نیز بیان شده که اگر چه مسئولیت تربیت کودکان در قدیم مختص والدین بوده است؛ اما امروزه علاوه بر پدر و مادر، افراد و اشیاء دیگری از جمله مدرسه، در این مسئولیت سهیم هستند که با داشتن مربیان و سایر وسایل تبلیغاتی تأثیر زیادی بر کودکان دارد. (بریغش، ۱۹۹۶: ۱۲۹)

امروزه ابزارها و وسایل مختلفی در آموزش و رشد کودکان نقش دارند. ادبیات خود، یکی از این ابزارها است که متناسب با هر مرحله از رشد، به کودک معرفی می‌گردد. «ادبیات کودکان به مجموعه آثار و نوشته‌هایی (کتاب‌ها و مقاله‌ها) گفته می‌شود که به وسیله‌ی نویسندگان متخصص، برای مطالعه آزاد کودکان تهیه می‌شود و در همه‌ی آن‌ها ذوق و سطح رشد و نضج کودکان مورد توجه است.» (شعاری نژاد، ۱۳۸۵: ۶۹) برای تسریع رشد اخلاقی و دینی کودکان، از آغاز باید به تربیت و تعلیم دینی آن‌ها پرداخت. ادبیات دینی کودکان تا حدودی این وظیفه را بر عهده دارد. «ادبیات دینی کودک و نوجوان، ادبیاتی است برای کودکان و نوجوانان که بر اساس تفکر دینی، تلاش می‌کند تا مخاطبان ویژه‌اش را در راه تکامل انسانی (طبق آموزه‌های وحی) یاری رساند»، (حکیمی، ۱۳۸۳: ۲۴۲) تا این گونه‌ی ادبیات، تفکرات کودکان را بر مبنای اصول و مضامین دینی شکل دهد و آن‌ها بتوانند زندگیشان را به سمت

سعادت سوق دهند. بدین منظور، ادبیات دینی کودکان در قالب‌های متفاوت، مانند قصه‌ی اسلامی، اشعار مذهبی، نمایشنامه و... در شناساندن هر چه بیشتر ارزش‌ها، کودک را یاری رسانده است.

در ادبیات فارسی و عربی، کتب مختلفی به بررسی و جایگاه مضامین دینی و تصاویر و نقد کتاب-های کودکان پرداخته است که از جمله می‌توان به کتاب «مبانی ادبیات دینی کودکان و نوجوانان» (۱۳۸۳) از محمود حکیمی، پژوهشی تحت عنوان «بررسی داستان‌های دینی کودکان و نوجوانان بین سال ۸۰ تا ۸۵ از نظر کیفیت محتوا، ساخت و پرداخت و کیفیت زبان و بیان» (۱۳۹۱) که به عیوب این نوع داستان‌ها پرداخته و راهکارهایی را برای بهتر شدن داستان‌های دینی و پیشبرد آن‌ها ارائه داده است. و پژوهش «جایگاه تصویر در شعر بیوک ملکی» (۱۳۹۱) نوشته‌ی آزاده نجفیان که تصاویر موجود در اشعار این شاعر کودک را بررسی نموده است. پژوهش‌های نقدی دیگر مانند کتاب «ادب الأطفال و ثقافتهم رویة نقدیه»، (نگاهی نقادانه به ادبیات و فرهنگ کودکان) (۱۹۹۸) اثر سمر روحی فیصل و کتب نقدی دیگری با نام «ادب الأطفال فی العالم المعاصر رویة نقدیه تحلیلیه»، (ادبیات کودکان در عالم معاصر با رویکردی نقدی تحلیلی) (۲۰۰۰) از اسماعیل عبدالفتاح و «الأسسس الجمالیة فی النقد العربی»، (مبانی زیباشناختی در نقد عربی) (۱۹۹۲) از عزالدین اسماعیل که به معیارهای ارزیابی و نقد آثار کودکان پرداخته است.

با توجه به «نظریه‌ی گُلدمن، که ۹ تا ۱۱ سالگی را دوره‌ی تفکر مذهبی ناقص دوم می‌خواند» (باهنر، ۱۳۹۱: ۷۳)، نیاز به دانستن آموزهای اسلامی بیش از پیش برای این سنین احساس می‌شود و ادبیات به شیوه‌ای جذاب و پرکشش به انتقال این معارف به کودک می‌پردازد که این امر جایگاه و اهمیت ادبیات دینی کودکان را برای ما تأکید می‌کند. گذشته از ضرورت و اهمیت این امر، این پژوهش در پی اهداف زیر می‌باشد:

۱. بررسی محتوایی قصه‌های دینی - اسلامی طارق البکری.
۲. بررسی داستان‌هایی که بیانگر زندگی شخصیت‌های اسلامی و سازندگان تاریخ می‌باشند.
۳. تحلیل و بررسی تصاویر به کار رفته در این اثر ادبی.

۴. نقد این اثر ادبی بر اساس روش اخلاقی و ارزیابی آن متناسب با معیارهای نقد ادبیات کودکان. روش تحقیقی این پژوهش، روش تحلیلی - توصیفی می‌باشد که بر اساس این شیوه تعدادی از داستان‌های طارق البکری که دارای زمینه‌های دینی و اسلامی می‌باشند، انتخاب و به تحلیل ۲۰ داستان پرداخته شده است.

نگاهی گذرا به زندگی نویسنده:

طارق البکری متولد ۱۹۶۶ م ساکن کویت و از متخصصان ادبیات کودک و نویسنده‌ی قصه‌های کودکان می‌باشد. وی با نوشتن قصه‌های کودکان به ویژه قصص اسلامی، سعی در افزایش آگاهی دینی کودک و نیاز او در جامعه‌ی عربی و اسلامی، داشته است. از این شخصیت تعداد زیادی کتاب و قصه‌های مخصوص کودکان و بزرگسالان به چاپ رسیده است که تعدادی از آنها به زبان‌های خارجی مانند فرانسوی، انگلیسی و روسی ترجمه شده است. از جمله آثار او می‌توان به مجموعه‌ی «الغابة الغناء، العلماء الصغار، مجلات الأطفال العربی، ۵۰ قصة قصيرة للأطفال، مدرسة التجارة من جيل الكبار إلى جيل الصغار، قراءات فی التربية و الطفل و الأعلام، مجلات الأطفال الكويتية و كامل كيلانی لأدب الطفل العربی و داستان‌های دیگری که در مصر، سوریه، کویت، لبنان و الجزایر به چاپ رسانده است، مانند «مجموعه الجراح و روایات» (سر الحقیبة، الاميرة كهرمان و...) و پژوهش‌های دیگری تحت عنوان «مشروع جامعة عربية لدراسات الطفولة» و رمان‌هایی تحت عنوان «للقمر وجوه كثيرة و سباق فی الزقاق» اشاره نمود.

(<http://ar.wikipedia.org>)

وی همچنین در اثنای قصه‌های خود به مضامین دینی که دربردارنده‌ی ارزش‌های عالی معنوی و اخلاقی می‌باشند؛ از جمله شجاعت، همکاری، تعاون، آزادی، عدل و... پرداخته و با ارائه داستان‌هایی در مورد شخصیت‌های دینی؛ از جمله زید بن حارثه و حمزة بن عبد المطلب و... به آموزش مفاهیم دینی پرداخته است.

مبانی نظری پژوهش:

ادبیات کودک به طور عام یا خاص یکی از انواع ادبیات است، که در معنای عام همان اطلاعات گردآوری شده در کتب مختلف، که برای افزایش شناخت کودک به آنها ارائه می‌شود و در معنای خاص به معنای کلام نیکویی که، چه به صورت شعر یا نثر، شفاهی یا مکتوب در روان کودک لذت ایجاد کند (نجیب، ۱۹۹۱: ۲۸۰-۲۷۹).

گاهی ارزش‌ها در قالب ادبیات کودکان ارائه می‌شود: ارزش‌ها وسیله‌ای مؤثر برای خویشترداری اجتماعی و معیار رفتارهای نمونه، عالی و نیکو هستند. شایسته است این ارزش‌ها را بشناسیم و در رشد و شکوفایی آن‌ها تلاش نماییم. از جمله ارزش‌هایی که همیشه پایدارند و از میراث فرهنگی ما برگرفته شده‌اند، می‌توان به عدل، حق، زیبایی، خیر، مساوات، احترام به والدین، دوست داشتن دیگران، تعاون، شفقت، مهربانی، زهد، قناعت، امانت، صدق، عفت، عشق، تقوی، برادری و شجاعت اشاره کرد. ادبیات در رشد این ارزش‌ها و دعوت به ظهور این ارزش‌های مثبت که در سعادت و پیشرفت و پاکی جامعه و جلوگیری از مفاسد اخلاقی تأثیرگذار و مفید هستند، مشارکت دارد. (نک: العیسوی، ۱۹۹۳: ۳۲۷-۳۲۶)

در این پژوهش ما با این واژه‌هایی روبرو خواهیم شد که به توضیح آنها می‌پردازیم.

واژه فابل: «این داستان، حکایتی کوتاه است که اشخاص و عناصر آن غالباً حیوانات هستند و به قصد بیان یک آموزه‌ی اخلاقی یا تجربه‌ی انسانی بیان شده است که در زبان اروپایی «فابل» نامیده می‌شود. در این داستان‌ها وضعیت تخیلی و حوادثی که در روایت رخ می‌دهد، در عالم واقع وجود ندارد؛ اما نکته‌ی اخلاقی آن عمدتاً به مسائل دنیوی و مادی مربوط است و حیواناتی که در آن نقش ایفا می‌کنند. رفتار و کردارشان انسانی است و عمده‌ترین عنصر فابل، نکته‌ی تعلیمی آن است». (فتوحی، ۱۳۸۶: ۳۶۸-۳۶۹)

و «شخصیت‌پردازی از یک دیدگاه به دو طیف ایستا (Static) و پویا (Dynamic) تقسیم می‌شود. شخصیت پویا: شخصیتی است که به طور مداوم دستخوش تغییر و تحول است. شخصیت ایستا: شخصیتی که تغییر نکند یا اندک تغییری را بپذیرد». (میرصادقی، ۱۳۷۶: ۹۴-۹۳)

این پژوهش در چهار فصل گردآوری شده است. در فصل اول تحت عنوان: تحلیل مضامین دینی، به تحلیل چهارده قصه در بردارنده مضمون دینی و تربیتی از جوانب گوناگون مثلاً جوانب بلاغی و ساختاری و عنصر شخصیت پرداخته‌ایم.

در فصل دوم تحت عنوان تجلی شخصیت‌های اسلامی، با انتخاب چهار داستان از شخصیت‌های بزرگ اسلامی مانند حمزه، مصعب، عکاشه، زید بن حارثه که به گونه‌ای داستان‌های تاریخی هستند روح کودک را به تاریخ گذشته پیوند داده و با وجود عنصر بارز شخصیت در این قصه‌ها زمینه را برای الگو برداری و همانند سازی کودک فراهم کرده است.

در فصل سوم تحت عنوان تصویرپردازی با بیان آرایه‌های موجود در قصص به تحلیل و بررسی آنها پرداخته شده است. که میزان مجاز و استعاره مکنیه بیشترین درصد را داشته‌اند و حس‌آمیزی و تشبیه از کمترین میزان برخوردار بودند.

در فصل چهارم با عنوان نقد و ارزیابی به دلیل اینکه اثر ادبی دارای رویکردی اخلاقی بوده است مورد نقد اخلاقی قرار گرفت و عواملی که سبب اخلاقی شدن این عمل ادبی شده، مشخص گردید و در باب ارزیابی می‌توان گفت به ارزیابی این اثر از لحاظ زیباشناسی و بیان عوامل ایجاد کننده زیبایی، زیبایی ظاهری و زیبایی باطنی که همان پرداختن به فضایل اخلاقی است، اشاره شده است و به عوامل تشویق موجود در قصه‌ها که از ضروریات ادبیات کودکان است، نیز اشاره و مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- کلیات

۱-۱ بیان مسأله:

دوران کودکی شامل زمان تولد تا دوازده و سیزده سالگی می‌باشد که باید به رشد روانی کودک که دارای ابعاد مختلفی است، توجه کرد. یکی از ابعاد رشد روانی، رشد اخلاقی است «هنری ماسن و همکاران، ۱۳۸۰: ۴۹۸». خانواده به عنوان اولین نهاد در رشد اخلاقی کودک نقش بسزایی دارد و با

شروع سن آموزش رسمی، نهاد دیگری وارد عرصه‌ی تعلیم کودک می‌شود و به شیوه‌های دیگر به انتقال فرهنگ اسلامی موجود در جامعه می‌پردازد. با توجه به این مطالب و اهمیت تربیت کودک، باید از نوین‌ترین و بهترین شیوه‌ها در جهت‌دهی به این جنبه از رشد (رشد اخلاقی) استفاده کرد. یکی از این روش‌ها، قصه و قصه‌گویی است که قصه، جزو اصلی‌ترین منابع آموزش و تعلیم و تأدیب در مرحله‌ی پیش‌دبستان و دبستان محسوب می‌شود که برای یاددهی مفاهیم مناسب می‌باشد. بنابراین می‌توان نقش نویسنده‌ی قصه را همتای این دو نهاد دانست. طارق البکری متولد بیروت و از متخصصان ادبیات کودک و نویسنده‌ی قصه‌های کودکان است. وی با نوشتن قصه‌های کودکان به ویژه قصص اسلامی، به آگاهی دینی کودک و نیاز او در جامعه‌ی عربی و اسلامی، پاسخ گفته است. مفاهیم دینی، دربردارنده‌ی ارزش‌های عالی معنوی و اخلاقی می‌باشد که این نویسنده، در اثنای قصه‌های خود به مضامین دینی، از جمله شجاعت، عقاب و مجازات سخت، چقدر آزادگی زیباست و ... توجه نشان داده و با آوردن داستان‌هایی از شخصیت‌های اسلامی به معرفی شخصیت‌هایی مانند زید بن حارثه و حمزة بن عبدالمطلب و ... پرداخته است. این پژوهش در پی آن است تا به بررسی مضامین دینی در آثار این نویسنده معاصر بپردازد.

۱-۲ تعریف مفاهیم تحقیق:

۱-۳ سؤالات تحقیق: (شامل سوال اصلی و سوالات فرعی)

سؤال اصلی:

۱. طارق البکری در داستان‌های خود به چه مضامین دینی پرداخته است؟

سوالات فرعی:

۱- طارق البکری به چه شیوه‌ای مضامین دینی را مورد بررسی قرار داده است؟

۱-۴ فرضیات تحقیق: (فرضیه اصلی و فرضیات جنبی یا جانشینی)

فرضیه اصلی: طارق البکری در داستان‌های خود به صله‌ی رحم، شجاعت، تعاون، مسئولیت-

پذیری، احترام به پدر و مادر، عفو، راستگویی، بخشندگی، مهربانی، آزادی و آزادگی و خداشناسی و ... پرداخته است.

فرضیه فرعی: طارق البکری در آموزش مفاهیم دینی با استشهاد به آیات قرآن و احادیث و حکایت، فضا سازی تخیلی قصه‌ها، الهام گیری از طبیعت، استفاده از ابزارهای صور خیال مانند تشبیه، حس آمیزی، استعاره، کنایه و... عینیت بخشیدن به مفاهیم انتزاعی، مضامین دینی را مورد بررسی قرار داده است.

۱-۵ پیشینه موضوع و سوابق مربوط: (بیان مختصر تحقیق، نتایج به دست آمده و نظرات علمی رایج موجود درباره‌ی موضوع رساله)

۱. باهنر، ناصر (۱۳۹۱) آموزش مفاهیم دینی همگام با روانشناسی رشد، تهران، سپهر.

در کتاب فوق به مراحل کودکی و مراحل رشد و تکامل درک دینی و درک کودکان و نوجوانان از مفاهیم دینی و شیوه آموزش داستان‌های دینی پرداخته شده است، این کتاب در شناخت مراحل رشد اخلاقی و شناخت ویژگی‌های کودکان به خوانندگان، بویژه محققین حیطه ادبیات دینی کودکان را یاری - رسانده است.

۲. سلحشوری، احمد (۱۳۹۰) حدود و ثغور تربیت اخلاقی، تربیت معنوی، تربیت دینی، فصلنامه علمی و پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال دوم، شماره ۲.

در این پژوهشی که صورت گرفته است با نشان دادن اهمیت تربیت دینی بین تربیت دینی و تربیت معنوی و تربیت اخلاقی مرزها و تفاوت قائل شده است.

۳. نجیب، أحمد (بی تا) القصة فی الأدب الأطفال، لبنان، دار الحدائق للنشر و التوزیع.

در این کتاب نیز به مراحل رشد کودک و نقش قصه در شکل گیری شخصیت کودکان و عناصر تشکیل دهنده قصه پرداخته شده است.

۱-۶ ضرورت ها و اهداف تحقیق: یادگیری سنت‌های مذهبی و اصول و عقاید و مسائل اخلاقی برای کودکان ۷-۱۱ ساله مناسب و ضروری می‌باشد. این مفاهیم دینی و ارزش‌های اخلاقی در ادبیات کودک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که توجه نویسندگان را به خود جلب کرده است. طارق البکری، نویسنده‌ای است که با داشتن قصه‌های ارزنده (در بردارنده مضامین دینی) به پرورش دینی کودکان توجه

کرده است که این قصه‌ها، رشد اخلاقی کودک را تسریع می‌بخشند. پرداختن طارق البکری به مضامین دینی در قصه‌هایش ضرورت این پژوهش می‌باشد.

۱-۷ روش تحقیق و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات: سازماندهی پیشنهادی تحقیق:

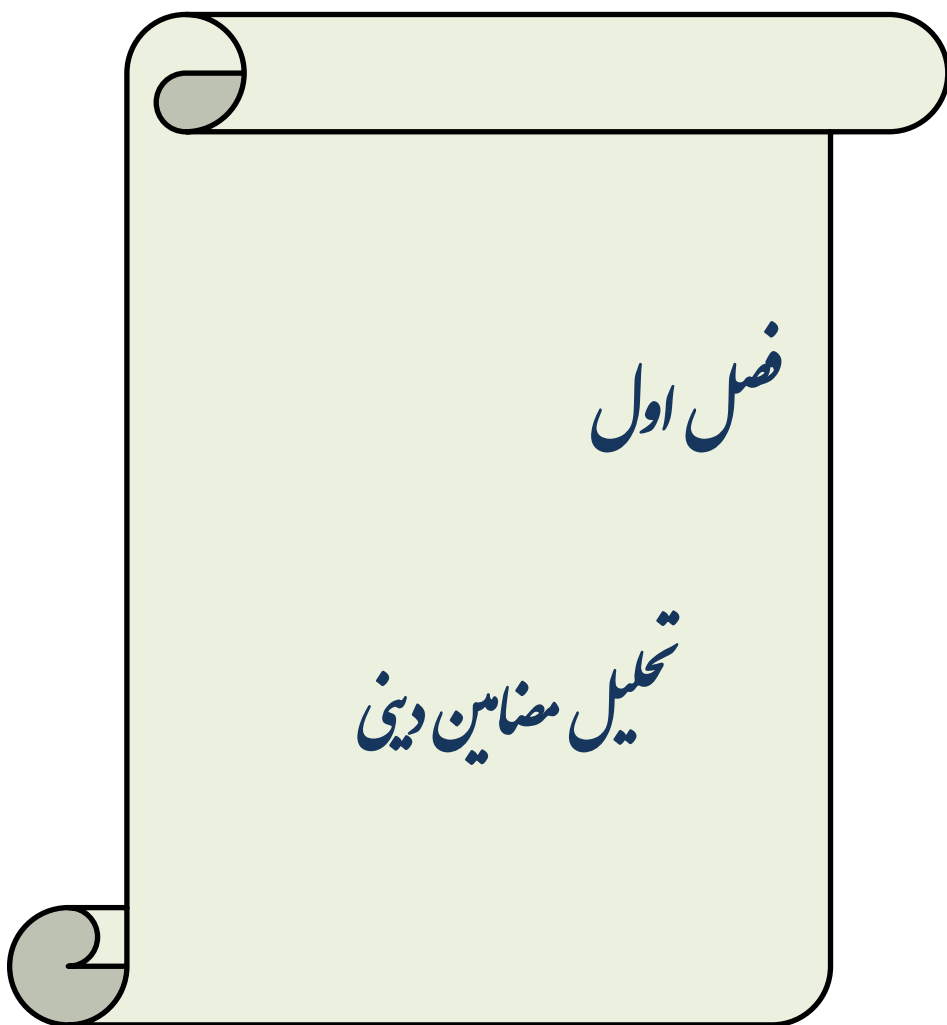
تحلیلی-توصیفی.

۱-۸ روش و ابزار گردآوری اطلاعات: (میدانی، کتابخانه‌ای،...) و (پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده،

آزمون، فیش و...)

کتابخانه‌ای- از طریق گردآوری اطلاعات از کتب مورد نیاز و فیش‌برداری و دسته‌بندی اطلاعات

و همچنین تجزیه و تحلیل آن‌ها.

فصل اول

تحليل مضامين ديني